

Bruselj, 18.12.2020
COM(2020) 846 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Priporočila za države članice glede njihovih strateških načrtov za skupno kmetijsko
politiko**

{SWD(2020) 367 final} - {SWD(2020) 368 final} - {SWD(2020) 369 final} -
{SWD(2020) 370 final} - {SWD(2020) 371 final} - {SWD(2020) 372 final} -
{SWD(2020) 373 final} - {SWD(2020) 374 final} - {SWD(2020) 375 final} -
{SWD(2020) 376 final} - {SWD(2020) 377 final} - {SWD(2020) 379 final} -
{SWD(2020) 384 final} - {SWD(2020) 385 final} - {SWD(2020) 386 final} -
{SWD(2020) 387 final} - {SWD(2020) 388 final} - {SWD(2020) 389 final} -
{SWD(2020) 390 final} - {SWD(2020) 391 final} - {SWD(2020) 392 final} -
{SWD(2020) 393 final} - {SWD(2020) 394 final} - {SWD(2020) 395 final} -
{SWD(2020) 396 final} - {SWD(2020) 397 final} - {SWD(2020) 398 final}

VSEBINA

1. OD EVROPSKEGA ZELENEGA DOGOVORA DO STRATEŠKIH NAČRTOV SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE	2
2. PRIPOROČILA ZA STRATEŠKE NAČRTE SKP	4
2.1. Spodbujanje pametnega, odpornega in raznolikega kmetijskega sektorja, ki zagotavlja prehransko varnost.....	4
2.2. Krepitev skrbi za okolje in podnebnih ukrepov ter prispevanje k doseganju ciljev Unije, povezanih z okoljem in podnebjem	7
2.3. Krepitev družbenogospodarskega tkiva podeželskih območij in obravnavanje družbenih vprašanj	12
2.4. Spodbujanje in izmenjava znanja, inovacij in digitalizacije v kmetijstvu in na podeželskih območjih	15
3. ZA STRATEŠKE NAČRTE SKP, KI USTREZAJO SVOJEMU NAMENU	17
3.1. Vključevanje zelenega dogovora v strateške načrte SKP	17
3.2. Priprava učinkovitih strateških načrtov SKP.....	17
3.3. Krepitev načela partnerstva	18

1. OD EVROPSKEGA ZELENEGA DOGOVORA DO STRATEŠKIH NAČRTOV SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE

Evropski zeleni dogovor določa pot, kako bo Evropa do leta 2050 postala prva podnebno nevtralna celina. V njem je predstavljena nova, trajnostna in vključujoča strategija za rast, katere cilji so spodbuditi gospodarstvo, izboljšati zdravje in kakovost življenja ter poskrbeti za naravo, pri čemer nihče ne sme biti prezrt. Za napredovanje v tej smeri je Evropska komisija leta 2020 sprejela **strategijo „od vil do vilic“¹, strategijo EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030² in načrt za uresničitev podnebnih ciljev do leta 2030**. Ti ključni strateški dokumenti celovito obravnavajo izzive oblikovanja trajnostnih prehranskih sistemov, priznavajo neločljive povezave med zdravimi ljudmi, zdravimi družbami in zdravim planetom, olajšujejo prehod na bolj zdravo in trajnostno prehrano ter zagotavljajo napredek pri vračanju narave v naše življenje.

V tem okviru bo **skupna kmetijska politika** (v nadaljnjem besedilu: **SKP**) ključnega pomena za upravljanje prehoda na trajnostni prehranski sistem in krepitev prizadevanj evropskih kmetov, da prispevajo k podnebnim ciljem EU in varujejo okolje. Prihodnji **strateški načrti SKP**, ki jih pripravijo države članice in jih Evropska komisija sprejme po skrbni oceni, bodo instrumente SKP (neposredna plačila, razvoj podeželja in sektorske intervencije) prenesli v prakso ter **izpolnili cilje SKP in ambicije evropskega zelenega dogovora s celostno uporabo podrobnih strategij**.³

Komisija se je maja 2020 zavezala, da bo za vse države članice pripravila **priporočila o devetih specifičnih ciljih SKP**, preden te uradno predložijo osnutke strateških načrtov, pri čemer bo posebno pozornost namenila uresničevanju **ciljev zelenega dogovora** ter ciljev, ki izhajajo iz strategije „od vil do vilic“ in strategije za biotsko raznovrstnost do leta 2030⁴. Svet Evropske unije je v svojih sklepih o strategiji „od vil do vilic“ z zanimanjem pričakoval predstavitev teh priporočil in menil, da bi se lahko uporabila kot dodatne smernice za pripravo strateških načrtov⁵.

Komisija je na podlagi najnovejših razpoložljivih dokazov in po potrebi ob upoštevanju dodatnih informacij, ki so jih zagotovile države članice, analizirala stanje v državah članicah v zvezi z devetimi specifičnimi cilji prihodnje SKP in medsektorskim ciljem o znanju, inovacijah in digitalizaciji. Ta analiza vključuje tudi oceno stanja v posameznih državah članicah glede na njihov prispevek k posameznim ambicijam in **ciljem evropskega zelenega dogovora**, in sicer ciljem v zvezi z uporabo pesticidov in tveganji zaradi njih, prodajo antimikrobikov, izgubo hranil (zmanjšanje prekomerne uporabe gnojil), površinami, namenjenimi ekološkemu kmetovanju, visokoraznovrstnimi značilnostmi pokrajine na kmetijskih zemljiščih in dostopom do hitrega širokopasovnega interneta na podeželskih območjih.

Na podlagi te analize je Komisija pripravila **priporočila za 27 držav članic**, ki so bila objavljena v obliki 27 delovnih dokumentov služb Komisije, priloženih temu sporočilu. Namen priporočil je predstaviti usmeritev strateških načrtov SKP pri izvajanju specifičnih ciljev SKP, da bi skupaj prispevali k doseganju ciljev zelenega dogovora.

¹ COM(2020) 381 final.

² COM(2020) 380 final.

³ Glej [delovni dokument služb Komisije](#) (2020) 93 final o analizi povezav med reformo SKP in zelenim dogovorom.

⁴ Glej opombo 1.

⁵ Sklepi Sveta o strategiji „od vil do vilic“, sprejeti 19. oktobra 2020 (12099/20).

Navedena priporočila ohranjajo predlagano prožnost za države članice pri izvajanju novega okvira politike, hkrati pa opredeljujejo ključna strateška vprašanja, ki jih je treba nujno obravnavati za vse države članice, in zagotavljajo smernice o tem, kako jih obravnavati v strateških načrtih SKP.

Namen metodologije, ki jo je Evropska komisija določila za izbiro ustreznih priporočil, je **omejiti število priporočil za vsako državo članico**, da se lahko za vsak primer zlahka opredelijo ključne prednostne naloge. Poleg tega je Evropska komisija v primeru področij politike, ki so pomembnejša za doseganje ambicij evropskega zelenega dogovora, ocenila stanje v državah članicah⁶ glede na cilje EU, pri čemer je upoštevala prizadevanja, potrebna za prispevanje k skupnim ambicijam.

Priporočila razlikujejo med prizadevanji držav članic ter priznavajo gospodarske, okoljske in družbene razsežnosti trajnostnosti, da bi se spodbujali inovativni pristopi in tako zagotovile učinkovite rešitve strateških načrtov SKP za prihodnje izzive na celosten in ozemeljsko uravnotežen način. Države članice, ki že dosegajo dobre rezultate na področjih politik, kot je ekološko kmetovanje ali dobrobit živali, naj nadaljujejo s temi pozitivnimi trendi.

Ta priporočila so naslovljena na države članice v okviru **strukturiranega dialoga**. Komisija jih bo skupaj z drugimi ustreznimi premisleki uporabila pri oceni strateških načrtov SKP, ko jih bodo države članice uradno predložile, in sicer na podlagi meril iz člena 106 osnutka uredbe o strateških načrtih SKP. Komisija bo na države članice naslovila pripombe v okviru postopka odobritve njihovih strateških načrtov SKP. Komisija bo ob odobritvi in spremembi strateških načrtov SKP preverila splošno skladnost načrtov s cilji zelenega dogovora.

⁶ Podatki, uporabljeni za to oceno, so navedeni v prilogah k temu sporočilu: v Prilogi I so navedene referenčne vrednosti za količinsko opredeljene cilje zelenega dogovora (kot so opredeljeni v strategiji „od vil do vilic“ in strategiji za biotsko raznovrstnost); v Prilogi II je predstavljen razvoj emisij toplogrednih plinov iz sektorjev kmetijstva in rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva v EU.

2. PRIPOROČILA ZA STRATEŠKE NAČRTE SKP

Ta oddelek vsebuje povzetek priporočil državam članicam o splošnih ciljih iz predloga uredbe o strateških načrtih SKP glede gospodarskih, okoljskih in družbenih izzivov kmetijstva, hrane in podeželskih območij ter glede znanja, inovacij in digitalizacije⁷. Za vse države članice zagotavlja tudi dodatne elemente, ki so pomembni za pripravo strateških načrtov SKP.

2.1. Spodbujanje pametnega, odpornega in raznolikega kmetijskega sektorja, ki zagotavlja prehransko varnost

Ključni podatki o kmetijstvu in podeželskih območjih EU

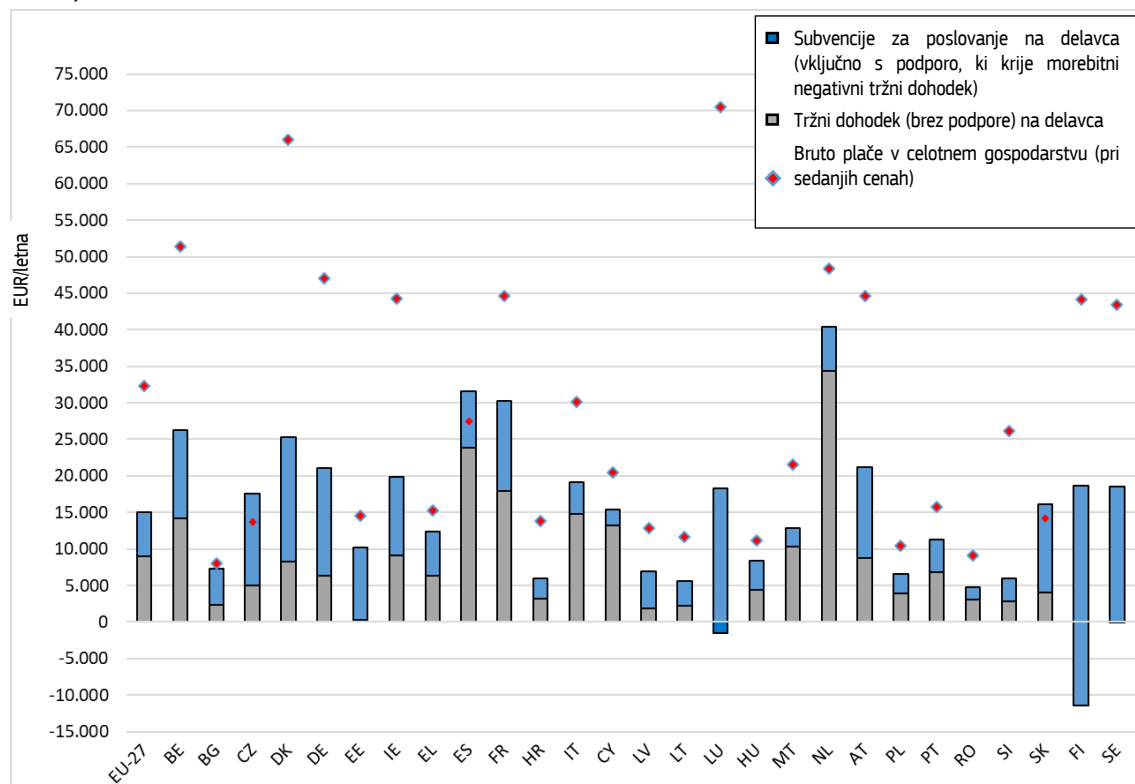
- 10,3 milijona kmetij, ki obdelujejo 157 milijonov hektarjev (38 % površine EU) in zagotavljajo zaposlitev za polni delovni čas 8,8 milijona ljudi (2016, 2019)
- 403 milijarde EUR skupne kmetijske proizvodnje (2018), ki predstavlja 60 milijard EUR presežka v agroživilski trgovini (2019)
- Neposredna podpora za 6,2 milijona kmetij (2018), pri čemer je 80 % plačil namenjenih 20 % upravičencev
- Kmetijski dohodek v EU znaša 47 % bruto plač v gospodarstvu EU (2017)

Kot je navedeno v strategiji „od vil do vilic“, je za pospešeno preoblikovanje kmetijske proizvodnje, ki je potrebna za vzpostavitev trajnostnih prehranskih sistemov, potreben gospodarsko vzdržen in odporen kmetijski sektor EU. Analiza kaže, da je treba kljub raznolikosti med državami članicami obravnavati nekatere ključne gospodarske izzive v večini držav članic, da bi pospešili zeleni prehod evropskega kmetijstva in ustvarili **novе poslovne priložnosti**. Ali bodo kmetje lahko izkoristili take priložnosti, bo odvisno zlasti od gospodarske trajnostnosti njihovih kmetij.

Kmetijski dohodek je kljub procesu združevanja kmetijskih površin, ki poteka že več desetletij, **še vedno nizek** in pod povprečjem ostalega gospodarstva v skoraj vseh državah članicah. Raven dohodka kmetij se močno razlikuje glede na regijo, velikost kmetij in sektor. Vendar je bilo v državah članicah večkrat ugotovljeno dvoje: prvič, treba je obravnavati dohodke malih in srednjih družinskih kmetij ter kmetij na območjih z naravnimi omejitvami; drugič, pričakuje se, da se bo velika nestabilnost dohodkov kratkoročno in srednjeročno nadaljevala, predvsem zaradi odprtosti trgov in vse večjih ekstremnih vremenskih dogodkov, ki so posledica podnebnih sprememb.

⁷ Priporočila so organizirana v skladu z devetimi specifičnimi cilji, predlaganimi v členu 6 predloga uredbe o strateških načrtih SKP (COM(2018) 392 final). Ti cilji obravnavajo gospodarske, okoljske in družbene razsežnosti trajnostnosti v skladu s splošnimi cilji iz člena 5 navedenega zakonodajnega predloga. Poleg tega je posebna pozornost namenjena medsektorskemu cilju o znanju, inovacijah in digitalizaciji.

Slika 1: Dohodek kmetij v primerjavi z ostalim gospodarstvom (povprečje 2016–2018)⁸

Opomba: kazalnik dohodka = neto dohodek kmetije + plače. Subvencije za poslovanje ne zajemajo le neposrednih plačil, ampak tudi vse subvencije za razvoj podeželja (razen podpore za naložbe). Subvencije za poslovanje zajemajo tudi morebitno državno pomoč in dodatna sredstva. Vir: Evropska komisija⁹.

Še en izziv je počasna rast in v nekaterih primerih celo stagnacija **kmetijske produktivnosti** v številnih državah članicah. To še dodatno poslabšuje dejstvo, da so stroški v nekaterih sektorjih visoki, zlasti za delo in zemljišča. Rast produktivnosti je ključna za ohranjanje konkurenčnosti in povečanje dohodka kmetij, pri čemer je treba ustrezno upoštevati pozitiven vpliv na okolje in podnebje. Zato je bistvenega pomena, da se ohranijo oziroma izboljšajo pogoji za spodbujanje inovacij ter visoka raven usposabljanja in naložb v kmetijstvo (zlasti glede na okoljske izzive, opredeljene v naslednjem oddelku).

Nazadnje, gospodarska trajnostnost sektorja bo odvisna tudi od zmožnosti kmetov, da ustvarijo in **zajamejo večji delež dodane vrednosti v prehranski verigi**. Sodelovanje med kmeti lahko doseže ekonomijo obsega in okrepi njihov pogajalski položaj v prehranski verigi. V nekaterih sektorjih in nekaterih državah članicah kmetje niso

⁸ Za LU, FI in SE je „tržni dohodek“, tj. dohodek, ustvarjen s kmetijsko dejavnostjo, ne da bi se upoštevala kakršna koli javna podpora, negativen. To pomeni, da prihodek od prodaje v povprečju ne pokrije proizvodnih stroškov. V teh primerih subvencije za poslovanje krijejo ta negativni tržni dohodek in predstavljajo neto dohodek kmetije.

⁹ Generalni direktorat za kmetijstvo in razvoj podeželja. *Kazalnik ozadja SKP C.25 Faktorski dohodek kmetijstva in kazalnik ozadja SKP C.26 Podjetniški dohodek kmetijstva*. Dohodek na podlagi podatkov Eurostata [aact_eaa04], [aact_ali01] in [aact_eaa06], pri čemer se sredstva za zaposlene prištejejo nazaj k podjetniškemu dohodku in delijo s skupnim številom letnih delovnih enot. Opomba: ocena podatkov za leto 2019. Povprečna plača v gospodarstvu na podlagi podatkov Eurostata o tisoč opravljenih delovnih urah z uporabo domačega koncepta za število zaposlenih [nama_10_a10_e] in o plačah [nama_10_a10_e]. Pri primerjavi absolutnih ravni kmetijskega faktorskega dohodka kmetijstva na letno delovno enoto je potrebna previdnost, saj nanje vplivajo različni izračuni glede na nacionalna pravila, zato primerjava med državami ni mogoča.

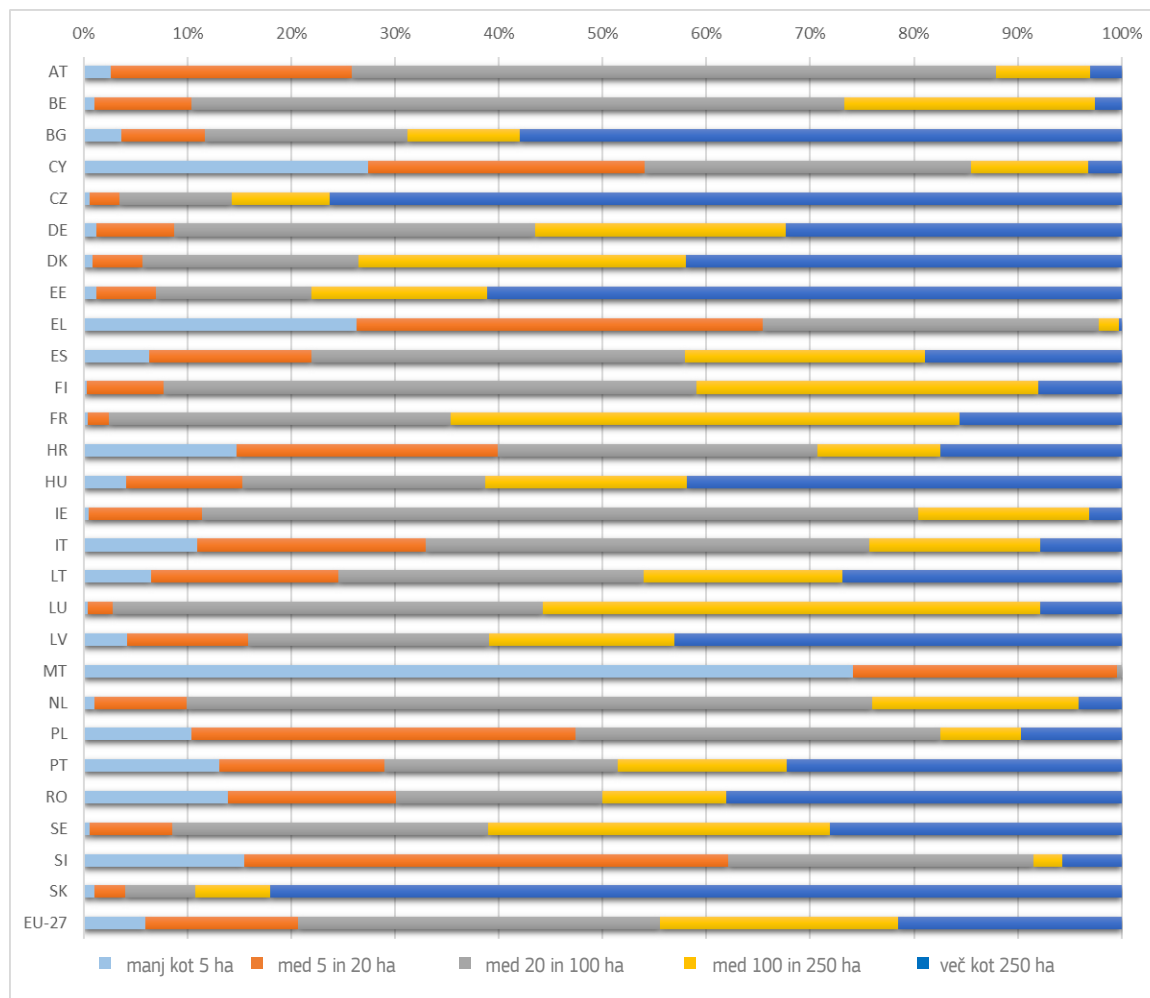
naklonjeni vertikalnemu povezovanju ali okrepljenemu sodelovanju, na primer v organizacijah proizvajalcev ali zadrugah.

Nadaljnji koraki

Da bi premagali te izzive ter nadaljevali prehod na trajnostno in odporno kmetijstvo, bi se morali ukrepi SKP osredotočiti na **preoblikovanje in posodobitev kmetijstva**, izboljšanje vrednosti, kakovosti in okoljske trajnostnosti kmetijskih proizvodov in proizvodov na biološki osnovi ter spodbujanje sodelovanja kmetov v prehranski verigi. Krepitev sposobnosti preživetja ter odpornosti na gospodarske in podnebne grožnje in grožnje za biotsko raznovrstnost je bistvenega pomena, saj so prihodnji donosi kmetov v veliki meri odvisni od njihove sposobnosti, da se soočijo s spreminjajočim se podnebjem, in od zdravih naravnih virov. Med pandemijo COVID-19 so agroživilski sistemi Evropske unije kljub pritisku in izzivom Evropejкам in Evropejcem zagotovili visokokakovostno in varno hrano. Vseeno je v prihodnjem kriznem načrtu za zagotavljanje preskrbe s hrano in prehranske varnosti predviden podrobnejši pregled odpornosti prehranskih sistemov EU, zlasti kmetijstva EU.

V večini držav članic je potreben napredek v smeri **pravičnejšega in bolj ciljno usmerjenega sistema neposredne podpore**. Da bi države članice bolje obravnavale potrebe manjših in srednjih kmetij, bi morale zmanjšati dohodkovne vrzeli med kmetijami različnih velikosti, in sicer z uporabo mehanizmov, ki omogočajo učinkovito prerazporeditev plačil, kot sta njihova omejitev in zmanjšanje, ter zlasti z uporabo dopolnilne prerazporeditvene dohodkovne podpore za trajnostnost. Pravična podpora bo za nekatere države članice pomenila bistven napredek v procesu notranje konvergence. Poleg tega bi bilo treba podporo uporabiti tudi za obravnavanje posebnih potreb kmetij na nekaterih območjih, na primer na območjih z naravnimi omejitvami.

Slika 2: Delež neposrednih plačil po velikostnih razredih kmetij – proračunsko leto 2019

Hkrati je treba kmete spodbujati k uporabi **instrumentov za obvladovanje tveganj** ter olajšati njihovo uporabo s podpiranjem **naložb v inovativne rešitve** (npr. optimizacija valorizacije kmetijskih proizvodov in proizvodnih dejavnikov v krožnem gospodarstvu, ki temelji na rabi biomase) in izboljšanjem **dostopa do financiranja** z učinkovitejšo uporabo možnosti v okviru politike razvoja podeželja.

Nadaljevati je treba tudi prizadevanja za razvoj in okrepitev **sodelovanja proizvajalcev**, tudi prek novih orodij v okviru prihodnjih **sektorskih programov**, hkrati pa okrepiti prizadevanja za izboljšanje preglednosti dobavne verige. Poleg tega je mogoče potencial za povečanje dodane vrednosti kmetijskih proizvodov izkoristiti tudi s **shemami kakovosti** EU, zlasti z vidika večje ozaveščenosti potrošnikov ter povpraševanja po bolj zdravih in bolj trajnostnih proizvodih in proizvodnih metodah.

Vsa ta orodja lahko z vrsto pristopov in kombinacij zagotovijo izboljšanje dohodka kmetij in sposobnosti njihovega preživetja, hkrati pa zagotovijo trajnostno rabo virov in zadovoljiv odziv na izzive, ki jih prinašajo podnebne spremembe in izguba biotske raznovrstnosti. Novi strateški načrti SKP bodo državam članicam omogočili, da orodja prilagodijo posebnim razmeram v svojem kmetijskem sektorju (z različnimi kmetijskimi strukturami ter talnimi in podnebnimi razmerami), hkrati pa bodo zagotovili enake konkurenčne pogoje.

2.2. Krepitev skrbi za okolje in podnebnih ukrepov ter prispevanje k doseganju ciljev Unije, povezanih z okoljem in podnebjem

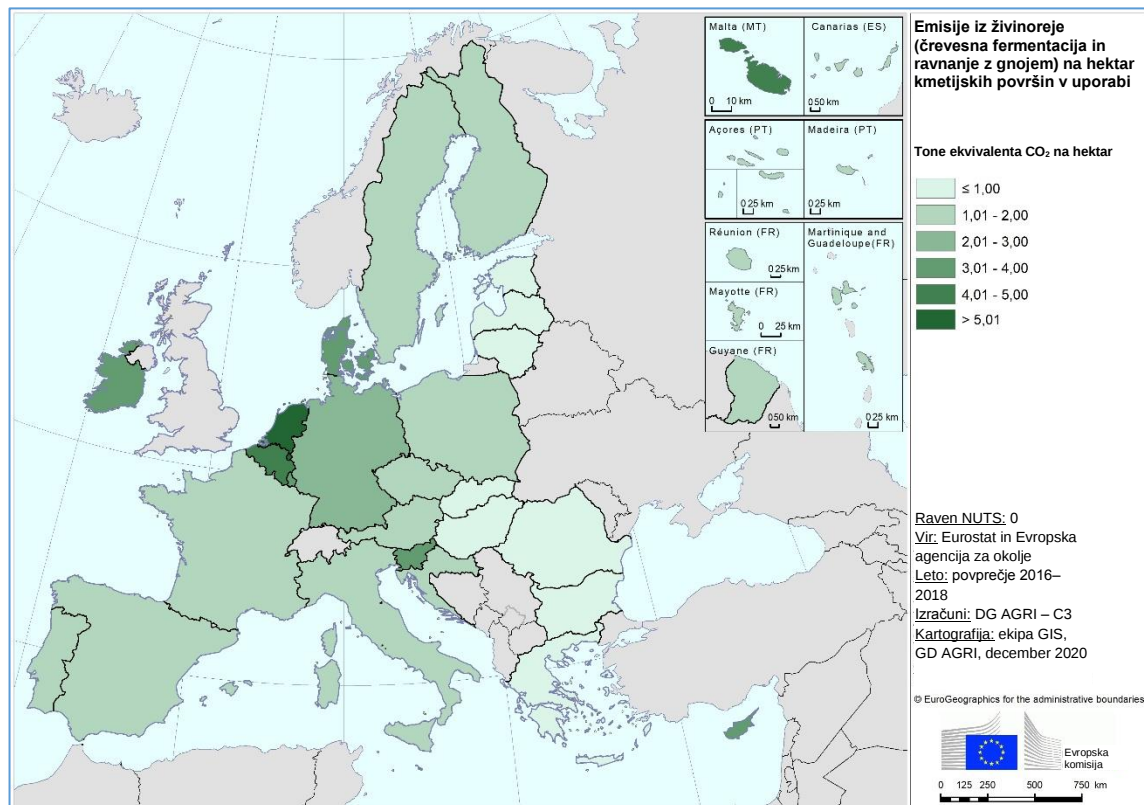
Ključni podatki o kmetijstvu in podeželskih območjih EU

- 8 % kmetijskih zemljišč EU, namenjenih ekološkemu kmetovanju (2018)
- 10,1 % emisij toplogrednih plinov EU izvira iz kmetijstva (2018)
- 13,3 % merilnih postaj je izmerilo, da podzemna voda presega koncentracijo 50 mg nitratov na liter (2012–2015)
- Status 12 % polnaravnih habitatov, odvisnih od kmetijstva, je bil ocenjen kot dober (2013–2018)

Kmetijski (in do neke mere gozdarski) sektor EU se še naprej sooča z velikimi izzivi v zvezi z okoljem in podnebjem.

V zadnjih letih zmanjševanje **emisij toplogrednih plinov** v kmetijstvu EU stagnira, v nekaterih državah članicah pa so se emisije celo povečale, in sicer zaradi slabega upravljanja živine ali tal, zato si je Unija zastavila ambicioznejše cilje za prihodnost. Poleg tega se je **sekvestracija ogljika** v tleh in gozdovih zadnja leta zmanjšala in obstaja veliko tveganje za izgubo ogljika zaradi nekaterih vrst zemljišč (zlasti šotišč). Proizvodnja **energije iz obnovljivih virov** v kmetijstvu in gozdarstvu se povečuje, s čimer se delno povečuje tudi konkurenca za kmetijska zemljišča in proizvodnjo, vendar se med državami članicami močno razlikuje. V kmetijstvu je tudi veliko neizkoriščenega potenciala za **energijsko učinkovitost**.

Zemljevid 1: Emisije toplogrednih plinov iz živinoreje in črevesna fermentacija po proizvodnih dejavnikih v EU

Medtem se **podnebne spremembe in izguba biotske raznovrstnosti** nadaljujejo, kmetijstvo pa je zelo dovzetno za njihove posledice (izpadi pridelka ter propadanje gozdov zaradi suše, neviht, poplav ali izbruhov škodljivih organizmov in bolezni) in se sooča z vse večjimi tveganji, povezanimi s podnebjem in okoljem. Države EU se vse bolj zavedajo potrebe po blažitvi podnebnih sprememb in **prilagoditvi** nanje ter po obrnitvi trenda izgube biotske raznovrstnosti. Ukrepanje na teh področjih je nujno.

Čeprav se **gozdne** površine v EU povečujejo in danes pokrivajo 45 % celotnega ozemlja EU, so gozdovi zaradi podnebnih sprememb pod vse večjim pritiskom. Drugi pritiski so posledica opuščanja podeželja, pomanjkljivega upravljanja in razdrobljenosti zaradi sprememb rabe zemljišč, vse večje intenzivnosti upravljanja zaradi naraščajočega povpraševanja po lesu, gozdnih proizvodih in energiji, razvoja infrastrukture, urbanizacije ter izkoriščanja zemljišč. Glede na ključno vlogo gozdov za biotsko raznovrstnost je treba povečati tako količino kot tudi kakovost evropskih gozdov, da bi do leta 2050 dosegli ogljično nevtralnost in prešli na biogospodarstvo.

Kljub znatnim izboljšavam v zadnjih letih¹⁰ nedvomno ni zmanjkalo izzivov glede **gospodarjenja z naravnimi viri**. Kmetijstvo je glavni povzročitelj emisij **amoniaka**, tj. plina, ki je posebej škodljivo onesnaževalo zraka in prispeva k onesnaževanju z delci tudi

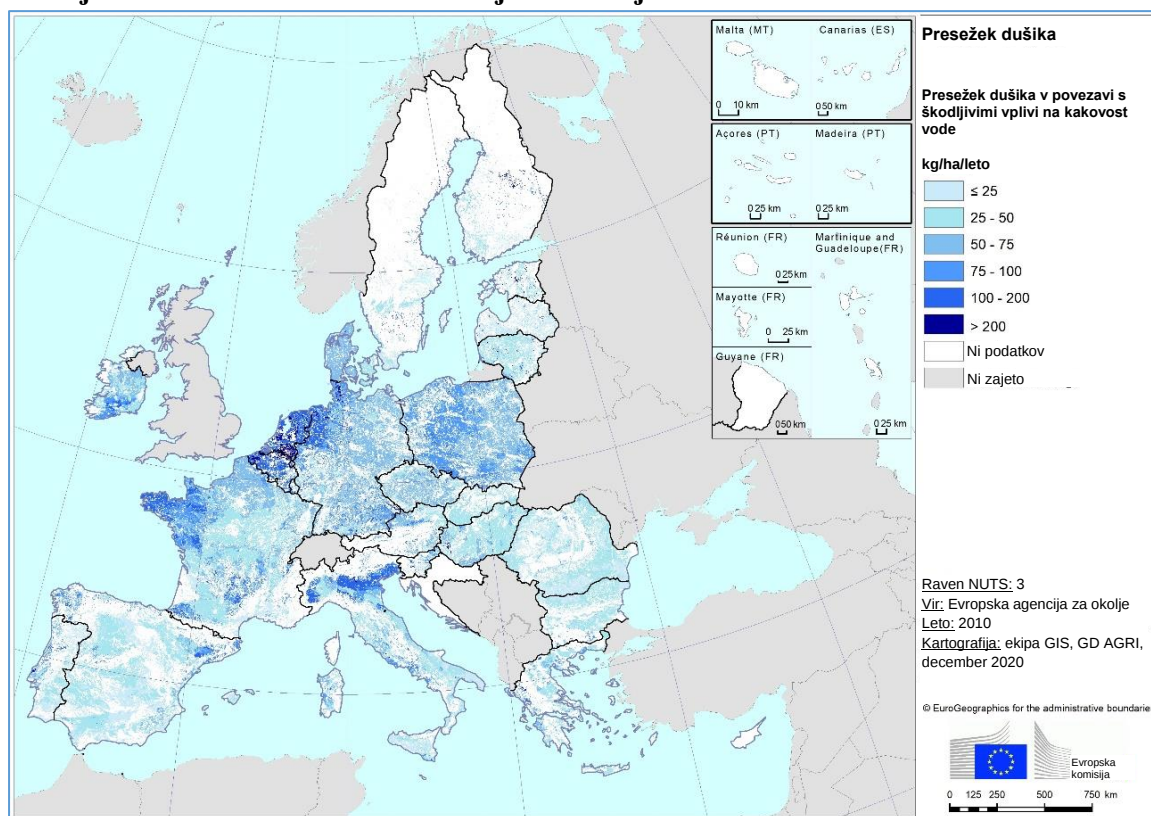
¹⁰ Emisije amoniaka so se na primer med letoma 1990 in 2018 zmanjšale za 26 % (vir: Evropska agencija za okolje), ocenjena erozija prsti zaradi vode se je v EU v zadnjem desetletju v povprečju zmanjšala za 9,5 %, za obdelovalna zemljišča pa za 20 % (vir: Panagos et al., 2015, <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2015.08.012>). Koncentracija nitratov in fosfatov v rekah se je v obdobju 2006–2016 na ravni EU zmanjšala za 9 % oziroma 17 % (povprečje treh let) (vir: Evropska agencija za okolje). Hkrati se je uporaba dušikovih in fosfornih gnojil med letoma 2008 in 2018 nekoliko zmanjšala (Eurostat (aei_fm_usefert)).

na mestnih območjih, emisije v nekaterih državah članicah pa se povečujejo in v nekaterih primerih presegajo zakonsko določene mejne vrednosti.

Nekatere prakse gospodarjenja z zemljišči in spremembe pokrovnosti tal močno vplivajo na zdravje in kakovost tal. Kmetijska **zemljišča** EU so vse bolj degradirana zaradi erozije, konsolidacije tal, onesnaženosti, zasoljevanja, dezertifikacije ter izgube organske snovi v prsti in biotske raznovrstnosti, čeprav situacija seveda ni povsod enako kritična. Posledica takih procesov degradacije je tudi bistveno manjši donos pridelka.

Kljub določenemu napredku onesnaževanje z **nitrat** iz kmetijstva še vedno močno vpliva na vodno okolje. V številnih regijah čezmerna uporaba dušika in fosforja iz gnojil in anorganskih gnojil (pa tudi pesticidov) povzroča težave z onesnaževanjem vode, biotsko raznovrstnostjo in kakovostjo zraka. Čeprav je stanje v nekaterih državah članicah v splošnem sprejemljivo, je slaba kakovost tal zelo razširjena. Vse več držav članic se srečuje s **pomanjkanjem vode**, ki je pogosto posledica prekomernega odvzema vode za potrebe kmetijstva. Podnebne spremembe bodo še zaostrele težave z razpoložljivostjo vode v številnih regijah.

Zemljevid 2: Vnosi dušika na kmetijskih zemljiščih v EU

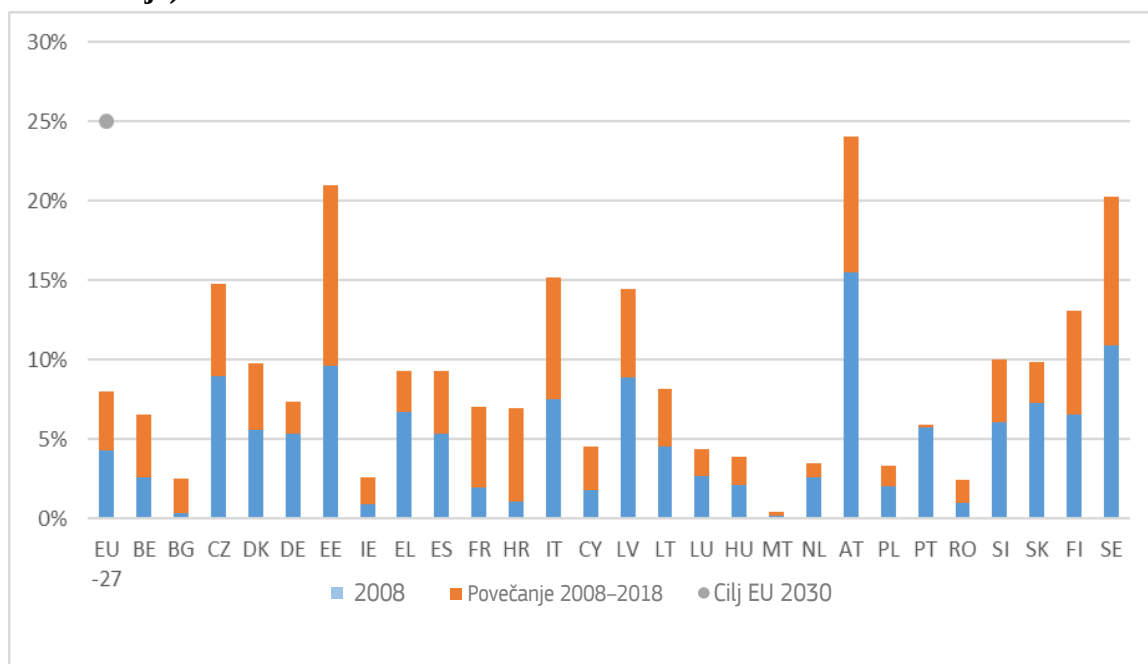

Vir: Evropska agencija za okolje, 2019¹¹.

¹¹ W. de Vries, P.F.A.M. Römkens, J. Kros, J.C Voogd, G. Louwagie in L. Schulte-Uebbing, 2019a. *Impacts of nutrients and heavy metals in European agriculture*. Current and critical inputs in view of air, soil and water quality (Vplivi hranil in težkih kovin na evropsko kmetijstvo (trenutni in kritični vnosi v povezavi s kakovostjo zraka, tal in vode). Poročilo Evropskega tematskega centra za mestne, zemljiške in talne sisteme (ETC/ULS) (v tisku). Presežek dušika (N) v 27 državah članicah za leto 2010 je bil izračunan kot skupni vnos dušika z gnojili, gnojem, biološkimi trdnimi snovmi, posevki, ki vežejo dušik, in usedlinami dušika, zmanjšan za odvzem dušika, z modelom INTEGRATOR. Prekoračitev kritičnih vnosov dušika na kmetijskih zemljiščih v 27 državah članicah za leto 2010 je bila izračunana kot skupni vnos dušika z gnojili, gnojem, biološkimi trdnimi snovmi, posevki, ki vežejo dušik, in usedlinami dušika, zmanjšan za kritični vnos dušika, v povezavi s škodljivimi vplivi na kakovost vode.

Kar zadeva **veliko izgubo biotske raznovrstnosti na kmetijskih površinah**, dokazi kažejo, da se **populacije ptic kmetijske krajine** in **opraševalcev**, ki so ključni za ekosistemske storitve, še naprej zmanjšujejo po vsej EU, poleg tega se slabša **stanje kmetijskih habitatov**. Nekateri kmetijski habitati, ki jih večinoma oblikuje kmetijstvo, so bistveni za prostoživeče živali. Težava izhaja iz visokointenzivnega kmetovanja¹², nezadostnega upravljanja ali opuščanja kmetijskih zemljišč. Intenzifikacija kmetijstva in združevanje kmetijskih površin sta vse bolj prispevala k veliki izgubi **krajinskih značilnosti** (npr. žive meje, cvetlični pasovi, ribniki, terase) ter neobdelane zemlje in ekstenzivno upravljanih travnišč ali mokrišč, kar so bile včasih značilnosti kmetijskih krajin. Poleg vse pogostejših agroekoloških praks, ki prispevajo k varstvu okolja, so kmetje v nekaterih državah članicah navdušeno sprejeli **ekološko kmetovanje**, medtem ko je v drugih to še vedno redkost.

Slika 3: Ekološko kmetovanje v državah članicah EU (delež kmetijskih površin v uporabi, ki so bile v celoti preusmerjene ali so v fazi preusmeritve v ekološko kmetovanje)

Vir: Eurostat [[org_cropar_h1](#)] in [[org_cropar](#)]¹³.

Nadaljnji koraki

Na splošno je rešitev za številne od teh izzivov „**pametnejše**“, **bolj precizno in bolj trajnostno kmetovanje**, ki v večji meri temelji na znanju in (digitalni) tehnologiji za skupno proizvodnjo več zasebnih dobrin in okoljskih javnih dobrin z manj vložki in z manj negativnimi eksternalijami.

To bi moralo med drugim vključevati boljše **upravljanje hranil** in večje sinergije med živinorejskim, poljedelskim in gozdarskim sektorjem (kar je ugodno za blažitev

Kritični vnos dušika je temeljil na kritični koncentraciji dušika v padavinski vodi z utrjenih površin v višini 2,5 mg N/l.

¹² Poleg vpliva podnebnih sprememb, invazivnih vrst, prekomernega izkoriščanja naravnih virov, onesnaževanja itd.

¹³ Evropska komisija. *Kazalnik ozadja SKP C.19 Kmetijska površina, namenjena ekološkemu kmetovanju*. Na podlagi podatkov Eurostata [[org_cropar_h1](#)] v kombinaciji s podatki [[apro_cpsh1](#)] in [[org_cropar](#)]. Podatki za Hrvaško so za leto 2019.

podnebnih sprememb, kakovost zraka in biotsko raznovrstnost), natančnejšo in s tem **manjšo uporabo fitofarmacevtskih sredstev** ter razvoj alternativnih metod za varstvo rastlin, izboljšanje **upravljanja živine in ravnanja z gnojem** (s poudarkom na črevesni fermentaciji za zmanjšanje emisij metana) ter **učinkovitejše namakanje** (ki lahko ob ustrezni uporabi zmanjša pritisk na omejene vodne vire). **Kmetijstvo, ki temelji na znanju**, lahko tudi dejavno podpira ustvarjanje in vzdrževanje habitatov, na primer z ustreznim **kolobarjenjem**, vključno s stročnicami. **Ustvarjanje in ohranjanje velike raznolikosti krajinskih vrst in značilnosti** na kmetijskih površinah je pomembno za obnovo biotske raznovrstnosti, ki dolgoročno izboljšuje kmetijsko produktivnost, za preprečevanje erozije prsti in izčrpanosti tal, filtriranje zraka in vode, podpiranje prilagajanja podnebnim spremembam ter pomoč kmetijstvu in gozdarstvu, da uresničita svoj velik potencial kot **ponora ogljika**.

Številni od teh pristopov lahko prinesejo tudi **gospodarske koristi za kmete**. Pogozdovanje in ponovno pogozdovanje ob polnem spoštovanju ekoloških načel, ki so ugodna za biotsko raznovrstnost, obnova gozdov in trajnostno gospodarjenje z gozdovi lahko prispevajo k blažitvi podnebnih sprememb s povečanjem neto odvzemov CO₂, ohranjanjem zalog ogljika ter zagotavljanjem virov za krožno biogospodarstvo, hkrati pa ustvarjajo posredne koristi, tudi za biotsko raznovrstnost in prilagajanje podnebnim spremembam. Tako je mogoče kmete in gozdarje neposredno nagraditi za okoljske in podnebne ukrepe (vključno s sekvestracijo ogljika v kmetijske površine), ki ustvarjajo nove poslovne priložnosti za podeželska območja. Kmetijski sektor se lahko podpre tudi z izvajanjem ukrepov, ki gospodarno izkoriščajo energijo in vire, kot so spodbujanje varčevanja z energijo na kmetijah in tehnologije manjšega obsega na področju energije iz obnovljivih virov. Te korake je mogoče uresničiti v praksi s **širokim naborom orodij SKP** v sinergiji z drugimi politikami EU in nacionalnimi politikami ter zakonodajo v zvezi z okoljem, podnebjem in energijo. Orodja ne vključujejo le različnih vrst **okoljskih plačil na površino** (med njimi nove okoljske sheme skupaj z dolgoletnimi plačili v drugem stebru SKP), pač pa tudi elemente **pogojevanja** in podpore za **pridobivanje znanja, naložbe, inovacije in sodelovanje**.

Države članice bodo dejansko vsebino okoljskih in podnebnih ukrepov **opredelile** v osnovnih zahtevah, okoljskih shemah in plačilih za razvoj podeželja. Ti skupaj tvorijo t. i. **zeleno strukturo**. **Države članice morajo** na podlagi ustreznega načrtovanja in preteklih rezultatov **izbrati in kombinirati ta različna orodja SKP, da bi dosegle jasne rezultate na področju okolja in podnebj**a.

Okvir 1: Primeri možnih okoljskih shem

Komisija je opredelila **primere možnih okoljskih shem v podporo državam članicam** na poti k učinkovitim strateškim načrtom SKP. Te so v skladu s strategijo „od vil do vilic“ in strategijo EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030 ter lahko prispevajo k njihovim ciljem brez poseganja v prihodnja pravila na tem področju. Države članice lahko okoljske sheme na primer uporabijo za spodbujanje naslednjih kmetijskih praks:

- **kmetijsko-gozdarskega sistema** s podpiranjem kmetov, npr. pri ohranjanju najmanjše gostote dreves na parcelah ali pri skrbi za drevesa na način, ki čim bolj koristi pticam in žuželkam;
- **agroekologije** s podpiranjem kmetov, npr. pri uporabi naravnih snovi kot fitofarmacevtskih sredstev ali pri uporabi pridelovalnih sistemov, ki presegajo minimalne obvezne zahteve za kolobarjenje. Primer agroekologije je ekološko kmetovanje;

- **preciznega kmetovanja** s podpiranjem kmetov, npr. pri pripravi načrta upravljanja s hranili, ki s pomočjo tehnologije in analize na kraju samem zagotavlja podatke v realnem času in takojšnje popravne ukrepe. Te tehnologije prispevajo k zmanjšanju vložkov in emisij;
- **sekvestracije ogljika** s podpiranjem kmetov, npr. da ne orjejo in da zmanjšajo obdelovanje tal (ohranitveno kmetijstvo), ponovno vzpostavijo izsušena šotišča, ohranijo travišča ter vzpostavijo in ohranjajo visokoraznovrstne značilnosti pokrajine, ki med drugim vključujejo žive meje, varovalne pasove, neproduktivna drevesa in ribnike.

2.3. Krepitev družbenogospodarskega tkiva podeželskih območij in obravnavanje družbenih vprašanj

Ključni podatki o kmetijstvu in podeželskih območjih EU

- 5,1 % upraviteljev kmetij v EU je mlajših od 35 let (2016)
- BDP na prebivalca na podeželskih območjih znaša 74 % povprečja EU (2014)
- 17-odstotno zmanjšanje usklajenega kazalnika tveganja 1 za pesticide (2011–2018)

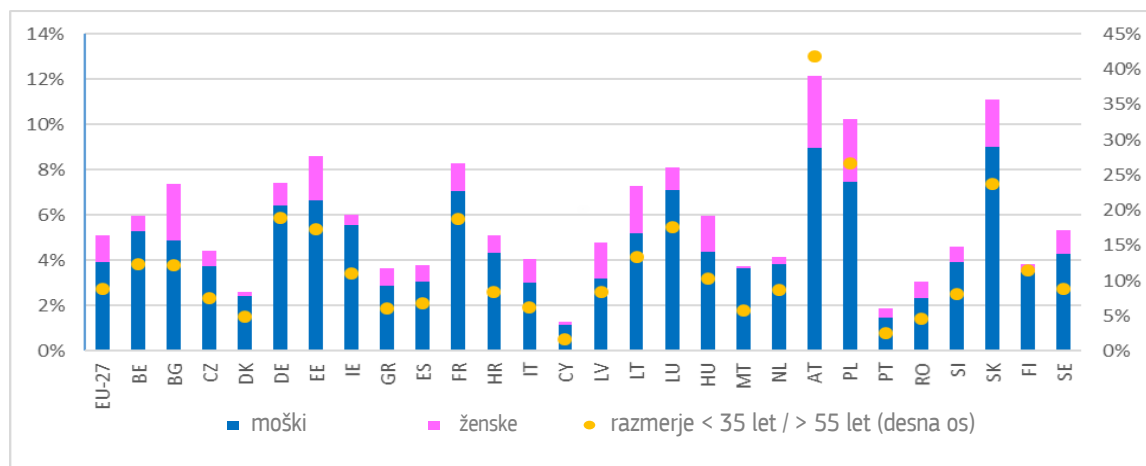
Za uspešen začetek **prehoda**, opisanega v strategiji „od vil do vilic“, bodo potrebna usklajena prizadevanja in sodelovanje akterjev na vseh ozemljih EU. V zvezi s tem imajo podeželska območja poseben potencial, saj so dom ali kraj dejavnosti za kmete, gozdarje, podjetnike in potrošnike, tam pa se nahaja tudi velik del evropskih naravnih virov in ekosistemov. Sprostitve tega **potenciala pomeni začetek pozitivnega cikla, v katerem nove gospodarske priložnosti privedejo do pozitivne dinamike**, na primer do zmanjšanja revščine in brezposelnosti ter boljšega dostopa do storitev **v celotni podeželski družbi**.

Gre za ustvarjanje perspektiv, tudi za najranljivejša območja in družbene skupine, da imajo državljani koristi od privlačnih podeželskih območij in pravičnega prehoda v skladu s strategijo „od vil do vilic“. Podeželska območja ponujajo številne priložnosti, vendar so marsikje v Uniji strukturno šibka ali neizkoriščena. Kljub razlikam med njimi v državah članicah so jim določeni izzivi skupni. V številnih državah članicah podeželska območja zaostajajo v smislu dohodka na prebivalca, dostopa do osnovne infrastrukture in storitev ter ustreznega raziskovanja potenciala biogospodarstva.

Tveganje revščine in socialne izključenosti ter neugodne razmere na področju zaposlovanja in **brezposelnosti**, ki zlasti zadevajo ženske, mlade in ranljive skupine, so tudi ponavljajoča se značilnost podeželskih območij Unije. Posledično se podeželska območja v številnih državah članicah soočajo z depopulacijo in/ali staranjem prebivalstva, kar zahteva učinkovite rešitve za privabljanje mladih, tudi v kmetijski sektor.

V zadnjem desetletju se je delež **mladih kmetov** v celotnem kmečkem prebivalstvu zmanjšal, delež kmetov, starejših od 55 let, pa se je povečal. Tu je pomemben **vidik spola**, saj je delež mladih kmetic še posebej nizek. **Dostop do zemljišč, financiranja in učinkovitih svetovalnih storitev** je najpomembnejši izziv za poslovni razvoj.

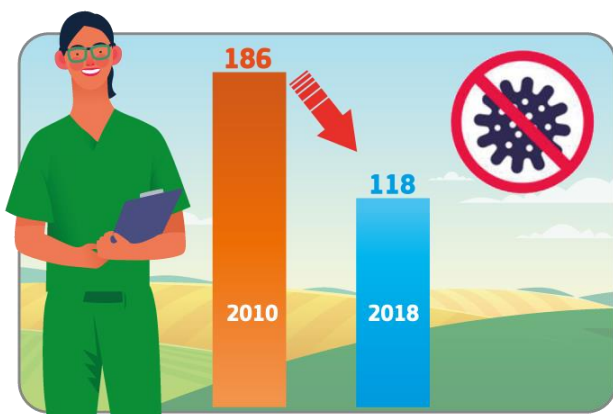
Slika 4: Mlade kmetice in kmetje v državah članicah EU – delež upraviteljic in upraviteljev kmetij, mlajših od 35 let, v letu 2016

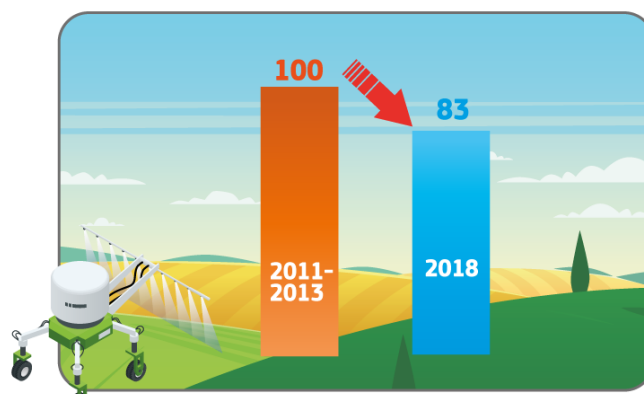
Vir: Eurostat [[ef_m_farmang](#)]¹⁴.

Kmetijstvo EU ima tudi pomembno vlogo **pri odzivanju na družbene zahteve glede hrane in zdravja** v skladu s cilji strategije „od vil do vilic“ za preoblikovanje prehranskih sistemov EU z obravnavanjem njihovih vplivov, vključno z okoljskimi, družbenimi/zdravstvenimi in gospodarskimi vplivi. Ob upoštevanju napredka, doseženega na ravni EU na številnih področjih, **se nedvomno še vedno soočamo z izzivi** v zvezi z zmanjšanjem uporabe vložkov, **zlasti kemičnih pesticidov, gnojil in antimikrobikov v kmetijstvu, izboljšanjem zdravja in dobrobiti živali, izboljšanjem biološke zaščite, krepitvijo zaščite rastlin pred porajajočimi se škodljivimi organizmi in boleznimi, spodbujanjem bolj trajnostne in zdrave porabe hrane (kot je povečanje uživanja svežega sadja in zelenjave) ter zmanjšanjem izgub hrane in živilskih odpadkov**. Kot je navedeno v strategiji EU „od vil do vilic“, so sedanji vzorci porabe hrane v EU netrajnostni tako z zdravstvenega kot z okoljskega vidika. Prehransko okolje, na katerega vplivajo tudi ukrepi SKP, mora v skladu z nacionalnimi prehranskimi priporočili podpreti prehranske spremembe v smeri bolj rastlinske prehrane, kar bo prispevalo k doseganju ciljev okoljske trajnostnosti in zdravja.

Sliki 5 in 6: Antimikrobiki (v mg/populacijsko korekcijsko enoto) in pesticidi (usklajeni kazalnik tveganja 1) v EU

Vir: GD AGRI na podlagi evropskega nadzora rabe antimikrobičnih sredstev v veterini (ESVAC), deseto poročilo ESVAC (2020)¹.

Vir: Eurostat [[aei_hri](#)]¹.

¹⁴ Evropska komisija. *Kazalnik ozadja C.23 Starostna struktura upraviteljev kmetij*. Na podlagi podatkov Eurostata [[ef_m_farmang](#)].

Nadaljnji koraki

Za obravnavanje svežnja strukturnih izzivov in **spodbujanje ugodne dinamike na podeželskih območjih** bo treba v ustreznem pravnem okolju mobilizirati mešanico javnih in zasebnih virov in pobud z uporabo SKP ter drugih evropskih politik in skladov¹⁵. Zlasti bodo pomembne ciljno usmerjene in integrirane naložbe v fizični in človeški kapital, med drugim za izboljšanje poslovnega okolja, spodbujanje krožnega gospodarstva in biogospodarstva ter ohranitev in razvoj infrastrukture in storitev, potrebnih za diverzificirano gospodarstvo. Posebno pozornost je treba nameniti tistim območjem in zainteresiranim stranem, ki jo najbolj potrebujejo.

V skladu z nedavno sprejeto strategijo za enakost spolov¹⁶ se vsem državam članicam priporoča, naj zagotovijo, da njihovi strateški načrti SKP vključujejo ciljno usmerjene ukrepe za obravnavanje posebnih potreb **žensk** v kmetijstvu in na podeželskih območjih, ter zagotovijo okrepitev enakosti spolov v kmetijskem sektorju. Posebno pozornost je treba nameniti zagotavljanju kakovostnih storitev otroškega varstva na podeželskih območjih in odpravljanju razlik med spoloma, zlasti na področju zaposlovanja.

Države članice morajo zagotoviti zaščito **delavcev v kmetijstvu**, zlasti prekarnih, sezonskih in neprijavljenih delavcev. To bo imelo pomembno vlogo pri zagotavljanju spoštovanja pravic, zapisanih v zakonodaji, kar je bistven element pravičnega prehranskega sistema EU, predvidenega v strategiji „od vil do vilic“.

Prizadevanja za spodbujanje generacijske pomladitve v kmetijstvu bodo morala **podpreti naložbe** v osnovno infrastrukturo in storitve ter diverzifikacijo gospodarstva (npr. na kmetijah ali v biogospodarstvu), olajšati dostop do financiranja in posebnega znanja/svetovanja za zagon kmetijskih podjetij, odpraviti omejitve pri dedovanju ter podpreti sodelovanje med generacijami kmetov, vključno z dedovanjem kmetij. Zadevne države članice bodo posebno pozornost namenile tudi območjem s posebnimi potrebami in občutljivostjo, kot so najbolj oddaljene regije iz člena 349 PDEU.

Gospodarske priložnosti lahko izhajajo tudi iz **boljše usklajenosti med kmetijsko proizvodnjo in spreminjajočimi se zahtevami potrošnikov**. V zvezi s ciljem zelenega dogovora EU glede zmanjšanja prodaje antimikrobikov za boj proti antimikrobični odpornosti so potrebna usklajena prizadevanja za nadaljnje zmanjšanje njihove uporabe v številnih državah članicah z instrumenti, ki spodbujajo dobre prakse o manjši in preudarni rabi antimikrobikov, usposabljanjem in svetovalnimi storitvami, skupaj z boljšim upravljanjem živine, biološko zaščito ter preprečevanjem in obvladovanjem okužb.

Ti ukrepi bodo posledično prispevali tudi k **izboljšanju zdravja živali in biološke zaščite**. Da bi dosegli cilj zmanjšanja uporabe in tveganj kemičnih pesticidov, mora večina držav članic spodbujati **integrirano varstvo rastlin pred škodljivimi organizmi, precizno kmetovanje in prehod na manj nevarna fitofarmacevtska sredstva**.

Prav tako bi morale države članice v skladu z nacionalnimi prehranskimi priporočili podpreti **prehod na bolj zdravo in bolj okoljsko trajnostno prehrano**, razmisliti o tem, kako lahko njihovi strateški načrti SKP prispevajo k bolj **zdravemu prehranskemu okolju**, ter posebno pozornost nameniti **izgubam hrane in živilskim odpadkom**.

¹⁵ V skladu s členom 174 PDEU.

¹⁶ COM(2020) 152 final.

2.4. Spodbujanje in izmenjava znanja, inovacij in digitalizacije v kmetijstvu in na podeželskih območjih

Ključni podatki o kmetijstvu in podeželskih območjih EU

- 60 % podeželskih gospodinjstev ima dostop do hitrega širokopasovnega interneta (2019)
- 32 % upraviteljev kmetij je opravilo osnovno ali polno kmetijsko usposabljanje (2016)

Znanje in inovacije so bistvenega pomena za pomoč kmetom in podeželskim skupnostim pri soočanju s sedanjimi in prihodnjimi izzivi. Raziskave in inovacije, digitalizacija in nove tehnologije bodo glavni spodbujevalci prehoda na bolj trajnostne in bolj zdrave prehranske sisteme.

Okvirni program EU za raziskave in inovacije Obzorje Evropa bo uveden, da bi dopolnil obsežno znanje in tekoče kmetijske raziskave. Vendar to znanje pogosto ostaja razdrobljeno in v praksi neučinkovito, čeprav ima kmetijski sektor precejšnjo in premalo izkoriščeno inovacijsko zmogljivost.

Države članice bi morale prihodnje strateške načrte SKP uporabiti za podporo programu Obzorje Evropa ter njegovim partnerstvom in misijam, kar bo znatno prispevalo k evropskemu zelenemu dogovoru. Za kmetijstvo in podeželska območja sta zlasti pomembni misiji **Skrb za tla je skrb za življenje in Evropa, odporna na podnebne spremembe**.

Sistem znanja in inovacij na področju kmetijstva (v nadaljnjem besedilu: AKIS), ki zagotavlja učinkovit pretok znanja med akterji, bo ključen za doseganje specifičnih ciljev SKP in ciljev zelenega dogovora. Da bi se odzvali na vse večje potrebe kmetov po informacijah, bo vključitev vseh svetovalcev v okviru AKIS in podpornih storitev za inovacije zagotovila uporabo primernih rešitev na področju raziskav in inovacij.

Glavni instrument za pospeševanje inovacij na terenu bo **evropsko partnerstvo za inovacije na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti** ter zlasti njegove operativne skupine, tj. inovativni projekti v kmetijstvu in druge dejavnosti, povezane s kmetijstvom in podeželskimi območji (okolje, podnebje, biotska raznovrstnost, prehranski in neprehranski sistemi itd.).

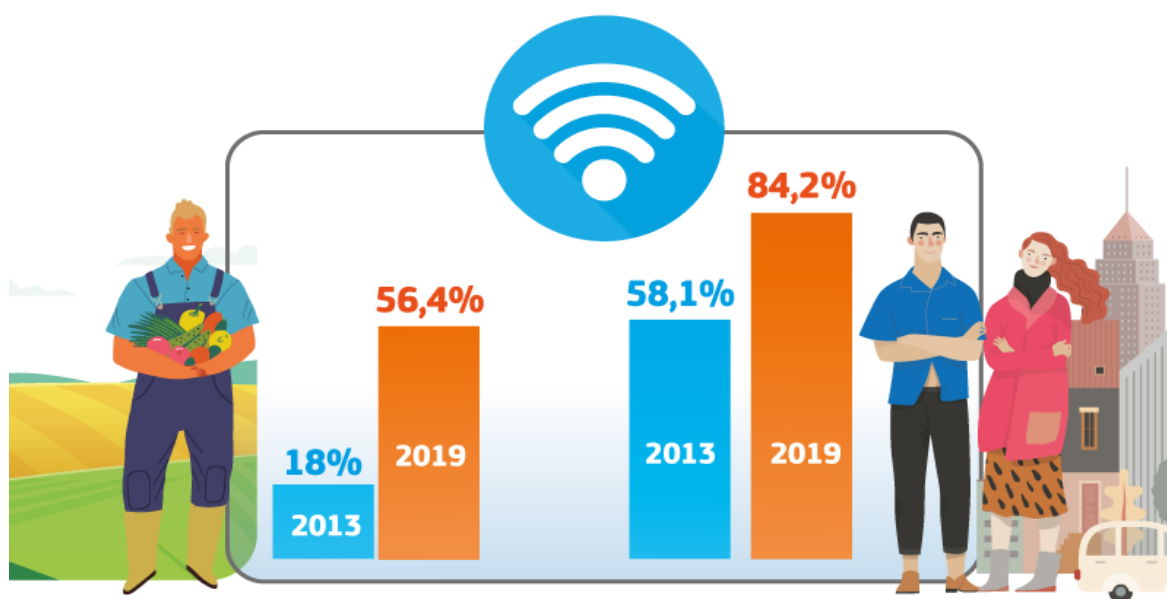
Države članice bi morale **sodelovati v digitalnem prehodu** kmetijskega sektorja z **izkoriščanjem tehnoloških zmogljivosti EU** na področju digitalnih in podatkovnih tehnologij in infrastrukture, satelitskega opazovanja, preciznega kmetovanja, geolokacijskih storitev, avtonomnih kmetijskih strojev, brezpilotnih zrakoplovov itd., da bi bolje spremljale in optimizirale kmetijske proizvodne procese in izvajanje SKP. Razpoložljivost **hitrih in zanesljivih internetnih povezav na podeželskih območjih**, ki jo spremlja razvoj digitalnih znanj in spretnosti, je bistvena za razvoj vseh prihodnjih pametnih rešitev za naše kmetijstvo ter podeželska podjetja in skupnosti. Hitri internet bo izboljšal dostop do informacij, izobraževanja in zdravstvenih storitev ter omogočil generacijsko pomladitev v kmetijstvu in razvoj sodobnega podeželskega gospodarstva. Na tem področju so v številnih državah članicah še vedno potrebna znatna prizadevanja. Tudi strategije pametne specializacije so pomemben dejavnik za sprostitvev inovacijskega potenciala podeželskih območij.

Hkrati je treba posodobiti **upravne sisteme držav članic, da se omogoči vključevanje širokega nabora digitalnih informacij** in njihovo izkoriščanje (z umetno inteligenco ali

podatkovno analitiko in pristopi modeliranja), zmanjšajo stroški ter zagotovi učinkovitost politike ob hkratni krepitvi storitev in koristi za podeželsko prebivalstvo. Razvoj potenciala **integriranega administrativnega in kontrolnega sistema (IAKS)** na podlagi njegovih sedanjih komponent bi lahko podprl prizadevanja javne uprave na tem področju. Te izboljšave bi morale državam članicam pomagati pri zagotavljanju, da imajo kmetje dostop do zemljiškoknjžnega sistema, ki omogoča, da lahko zaprosijo za podporo za zemljišča, do katerih imajo zakonito pravico, in da so jim tovrstna zemljišča na voljo.

Uporaba digitalnih tehnologij je bistvena za povečanje gospodarske in okoljske uspešnosti sektorja in podeželskih območij ter za posodobitev in poenostavitev upravljanja in pregledovanja ter **poročanja o smotrnosti SKP**.

Slika 7: Pokritost s hitrimi širokopasovnimi povezavami v EU – podeželska gospodinjstva / nacionalna gospodinjstva

Vir: posamezni kazalniki indeksa digitalnega gospodarstva in družbe (DESI) [\[desi_1b1_fbbc\]](#)¹⁷.

¹⁷ Evropska komisija. *Indeks digitalnega gospodarstva in družbe*. Posamezni kazalniki indeksa DESI – 1b1 – Pokritost s hitro širokopasovno povezavo (dostopovna omrežja naslednje generacije) [\[desi_1b1_fbbc\]](#).

3. ZA STRATEŠKE NAČRTE SKP, KI USTREZAJO SVOJEMU NAMENU

3.1. Vključevanje zelenega dogovora v strateške načrte SKP

Predložena priporočila so prvi korak v procesu vključevanja evropskega zelenega dogovora v prihodnje strateške načrte SKP. Ocena iz različnih delovnih dokumentov služb Komisije in podatki, uporabljeni za to oceno¹⁸, so dobra podlaga za države članice, da količinsko opredelijo svoj potencialni prispevek k skupnim ambicijam.

Predlog uredbe o strateških načrtih SKP predvideva, da bodo države članice pripravile **intervencijsko strategijo** za vsakega od devetih specifičnih ciljev, ki bo vključevala **ciljne vrednosti** (na ravni kazalnikov rezultatov) in **najustreznejše intervencije**. Ciljne vrednosti ter izbira in zasnova intervencij bodo upravičene na podlagi **ocene potreb**.

Priporočila (in analiza, ki jih upravičuje) bodo olajšala oceno potreb za vsak posamezni cilj. Hkrati **se od držav članic zahteva, da določijo izrecne nacionalne vrednosti za različne cilje zelenega dogovora**.

Nacionalne vrednosti bodo skupno ambicijo vsakega od ciljev zelenega dogovora pretvorile v specifična prizadevanja na nacionalni ravni. Te količinsko opredeljene vrednosti bodo državam članicam omogočile, da pojasnijo, kako nameravajo prispevati k ambiciji EU, določeni v zelenem dogovoru, s čimer bodo pokazale jasno usmeritev prizadevanj na nacionalni ravni. Te izrecne nacionalne vrednosti bi morale upoštevati prizadevanja iz preteklih let, sedanje stanje in možnosti za izboljšanje, pri čemer je treba upoštevati specifične razmere v vsaki državi članici. Države članice bi morale po potrebi zagotoviti skladnost z obstoječimi nacionalnimi strategijami ali cilji, ki izhajajo iz drugih instrumentov načrtovanja in pravnih obveznosti. Opredelitev nacionalnih vrednosti bo državam članicam v pomoč pri oceni potreb in določanju ciljev strateškega načrta SKP na ravni kazalnikov rezultatov.

Evropska komisija bo v okviru strukturiranega dialoga podpirala države članice pri tem procesu, preden bodo strateški načrti SKP uradno sprejeti.

S skupno proučitvijo vseh nacionalnih vrednosti bo mogoče oceniti, ali je EU kolektivno na dobri poti, da doseže navedene cilje zelenega dogovora. Komisija bo ob odobritvi in spremembi strateških načrtov SKP preverila splošno skladnost vrednosti držav članic s cilji zelenega dogovora. Napredek pri doseganju teh ciljev zelenega dogovora na ravni držav članic se bo spremljal prek okvira ocenjevanja, predlaganega za prihodnjo SKP¹⁹.

3.2. Priprava učinkovitih strateških načrtov SKP

Prihodnji strateški načrti SKP niso le orodja za načrtovanje. So temelj novega upravljanja z okrepljenim sodelovanjem med različnimi ravnmi upravljanja ter večjo odprtostjo in preglednostjo za evropsko družbo. Na podlagi priporočil iz 27 delovnih dokumentov služb Komisije bo Evropska komisija okrepila strukturirani dialog z državami članicami z zagotavljanjem nadaljnjih smernic in okrepitvijo podpore za pripravo 27 strateških načrtov SKP. Poleg tega bo navedeno podporo okrepila tudi z javno izmenjavo ustreznih dokumentov o tem, kako namerava oceniti strateške načrte SKP²⁰.

¹⁸ Glej priloge k temu sporočilu.

¹⁹ [Delovni dokument služb Komisije](#) (2020) 93 final o *analizi povezav med reformo SKP in zelenim dogovorom*.

²⁰ Glej opombo 19.

Kot je predvideno v členu 94 predloga uredbe o strateških načrtih SKP, morajo biti **organi, pristojni za okolje in podnebje**, učinkovito vključeni v pripravo okoljskih in podnebnih vidikov načrta.

Države članice morajo pri pripravi in izvajanju strateških načrtov SKP zagotoviti preglednost. Zagotoviti morajo, da intervencije temeljijo na **objektivnih in nediskriminatornih merilih**, so združljive z notranjim trgom in ne izkrivljajo konkurence. Hkrati si bodo države članice pri določanju meril za izbor prizadevale zagotoviti ciljno usmerjanje podpore v skladu z namenom intervencije, **enako obravnavo prosilcev**, boljšo uporabo finančnih sredstev in **preprečevanje navzkrižja interesov**.

Za prehod so potrebna tudi dodatna prizadevanja za zagotovitev, da vse različne politike, ki se izvajajo na istem ozemlju, dosledno in celovito prispevajo k trajnostnim prehranskim sistemom. To vključuje tudi povezave med podeželjem in mesti ter pristope k funkcionalnim območjem, ki jih je treba okrepiti. Poleg tega na primer ambicija, da se ohrani biotska raznovrstnost na kmetijskih zemljiščih, pomeni, da države članice ne bodo financirale naložb in kmetijskih praks, ki negativno vplivajo na okolje.

Hkrati bi morale strateško načrtovanje SKP zagotoviti skladnost in dopolnjevanje z **drugimi skladi EU** (zlasti s kohezijsko politiko), da bi se izognili dvojnemu financiranju in izboljšali splošno učinkovitost naložb. Vsi skladi EU bi morali delovati v popolni sinergiji in prispevati k ciljem, določenim v evropskem zelenem dogovoru. Še bolj bi bilo treba okrepiti teritorialna orodja (kot je lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost) in čezmejno sodelovanje. Upoštevati bi bilo treba tudi priporočila za posamezne države, izdana v okviru **evropskega semestra**, pa tudi ključni strateški razvoj, na primer **dolgoročno vizijo za podeželska območja**, ki bo izdana leta 2021 kot celovit okvir za razvoj podeželskih območij EU v naslednjih desetletjih.

3.3. Krepitev načela partnerstva

Da bi izboljšali razpoložljivo splošno znanje, strokovno znanje in stališča pri zasnovi in izvajanju prihodnje SKP, je pomembno tudi, da se novi strateški načrti SKP pripravijo v skladu z načelom partnerstva. Kot je predvideno v členu 94 predloga uredbe o strateških načrtih SKP, morajo države članice strateške načrte SKP pripraviti na podlagi **preglednih postopkov in vanje vključiti zainteresirane strani**. Vsi zadevni javni organi (vključno s pristojnimi regionalnimi in lokalnimi organi), gospodarski in socialni partnerji ter ustrezni organi, ki zastopajo civilno družbo, morajo biti vključeni v vse pripravljalne faze prihodnjega strateškega načrta SKP.

Še vedno so potrebna prizadevanja za zagotovitev ustreznega vključevanja in dejanskega sodelovanja zainteresiranih strani in civilne družbe pri zasnovi strateških načrtov SKP. Komisija vse države članice, zlasti tiste, ki še niso začele odprtega in preglednega dialoga z vsemi partnerji, poziva k ukrepanju v zvezi s tem. Preden se predložijo strateški načrti SKP, bo Komisija ta proces pozorno spremljala.

Komisija na podlagi izkušenj s programi za razvoj podeželja za obdobje 2014–2020 vsem državam članicam priporoča uporabo načel, opredeljenih v **Evropskem kodeksu dobre prakse za partnerstvo** v okviru evropskih strukturnih in investicijskih skladov²¹.

²¹ Delegirana uredba Komisije (EU) št. 240/2014 z dne 7. januarja 2014 o Evropskem kodeksu dobre prakse za partnerstvo v okviru evropskih strukturnih in investicijskih skladov.

V fazi izvajanja bo ključnega pomena tudi sodelovanje vseh akterjev, ki bodo imeli pomembno vlogo tudi v prihodnjih **odborih za spremljanje**. Ti vnaprej ustanovljeni odbori bi morali sodelovati že pri finalizaciji osnutka strateškega načrta SKP pred njegovo predložitvijo Komisiji. Dobro delujoča nacionalna mreža SKP lahko okrepi prispevek strateških načrtov SKP k doseganju ciljev in ambicij zelenega dogovora. Mreža SKP bi morala med drugim spodbujati in podpirati povezovanje raziskovalnih in inovacijskih skupnosti s kmeti v okviru AKIS ter spodbujati sinergije med SKP in evropskim raziskovalnim prostorom ter regionalno sodelovanje v okviru platforme pametne specializacije za agroživilstvo.